УДК 351.72:336.1+339.9
JEL Classification: H57, F36, H83, O23
DOI: https://doi.org/10.33111/sedu.2025.57.072.090

Бойченко Дмитро Володимирович*

ФІНАНСОВА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ПРОЗОРОСТІ ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ З ОЦІНОЧНИМИ СТАНДАРТАМИ ЄС

Анотація. Об'єктом дослідження є система публічних закупівель в Україні в умовах післявоєнного відновлення та євроінтеграції. Предметом дослідження визначено фінансову ефективність, прозорість процедур закупівель та відповідність національних практик оціночним стандартам Європейського Союзу. Метою дослідження є формулювання науково обґрунтованих підходів до вдосконалення механізмів оцінювання прозорості та ефективності використання публічних коштів, з урахуванням викликів цифровізації, інституційної спроможності та стратегічного бюджетування. Для досягнення мети застосовано методи системного аналізу, порівняння та узагальнення; проаналізовано чинні підходи до моніторингу закупівель, виявлено ключові проблеми, зокрема домінування неконкурентних процедур, обмежену участь регіональних замовників та недостатню інтеграцію інструментів сталих закупівель.

За результатами дослідження підтверджено гіпотезу щодо доцільності застосування комплексних підходів, які дозволяють інтегрувати критерії прозорості та економічної ефективності в єдину систему оцінювання. Представлені висновки узгоджуються з рекомендаціями OECD та практиками ЄС, зокрема в частині багатофакторного аналізу, ризик-індикаторів, компаративного оцінювання та цифрової трансформації закупівельної політики. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення прикладних механізмів планування, моніторингу та оцінювання закупівель, зокрема в контексті виконання зобов'язань України в рамках процесу євроінтеграції.

Ключові слова: публічні закупівлі; методичні підходи; фінансова ефективність; післявоєнне відновлення; цифрові інструменти.

Вступ. У контексті повоєнного відновлення України, публічні закупівлі набувають особливої ваги як інструмент забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, стимулювання економічної активності та реалізації стратегічних цілей євроінтеграції. Вони відіграють ключову роль у формуванні фінансової політики, спрямованої на підтримку місцевих економік та забезпечення макрофінансової стабільності держави.

* **Бойченко Дмитро Володимирович** — аспірант, ДННУ «Академія фінансового управління» (Київ, Україна), ORCID: https://orcid.org/0009-0008-2124-8554, dm.boichenko189@gmail.com

Актуальність дослідження зумовлена потребою у науково обґрунтованих підходах до фінансової оцінки прозорості та ефективності публічних закупівель в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, з урахуванням вимог гармонізації з оціночними практиками ЄС.

Як зазначено у дослідженні Кривещенко та Мороза [1], ефективне використання бюджетних ресурсів в умовах нестабільного ринкового середовища та високої залежності від міжнародної фінансової підтримки потребує системного підходу до формування фінансової політики, що базується на принципах прозорості, підзвітності та стратегічного планування.

Реформування сфери публічних закупівель визначено одним із ключових пріоритетів державної політики, що зумовлено як потребами повоєнної відбудови, так і євроінтеграційними зобов'язаннями України. Важливим кроком у цьому напрямі стало схвалення Кабінетом Міністрів України Стратегії розвитку системи публічних закупівель на 2024–2026 роки [2], яка передбачає поглиблену гармонізацію національного законодавства з директивами ЄС, подальший розвиток електронної системи закупівель (ЕСЗ), забезпечення прозорого використання коштів міжнародних донорів та посилення антикорупційних механізмів.

Згідно з останнім звітом Європейської Комісії щодо оцінки стану публічних закупівель в Україні в контексті розширення ЄС, децентралізовані моделі управління закупівлями створюють додаткові виклики у сфері забезпечення належного контролю, уніфікації процедур та запобігання фінансовими зловживаннями [3].

Проблематика розглянута у працях вітчизняних та європейських дослідників (Здирко Н. Г., Каламан О., Коваленко Ю., Кривещенко В. В., Мороза П.А., Мулика Т.О., Нечаєвої І. А., Родченко І., Ткаченко Н. Б., Bilan A., Fuhrmeister S., Juhász P., Schäfer D., Stephan A., Stan M. I., Stephan A., Tasenţe T., Tátrai T., Vörösmarty G.), особливо в контексті OECD (2023) та Prozorro (2024).

Постановка завдання. У сучасних умовах воєнного часу та повоєнного відновлення України, публічні закупівлі перетворюються з адміністративної процедури на стратегічний інструмент фінансової політики, що має вирішальне значення для забезпечення макрофінансової стабільності, ефективного управління витратами та інтеграції України до європейського економічного простору

За оцінками Держстату України, номінальний ВВП України у 2024 році склав 7658,7 млрд грн. [4]. У той же період, згідно зі звітом Мінекономіки, загальна вартість укладених договорів за електронною системою закупівель (ЕСЗ) становила 888,62 млрд грн. [5]. Відтак, частка державних закупівель у структурі ВВП склала приблизно 11,6 % ВВП. Цей показник демонструє позитивну динаміку порівняно з попередніми роками: зростання на 794,13 млрд грн відносно 2023 року та на 484,00 млрд грн у порівнянні з 2022 роком, попри триваючий воєнний стан. Такий результат свідчить про стійкість та здатність системи державних закупівель адаптуватися до надзвичайних умов, зберігаючи функціональність і ефективність.

Виходячи з показників зазначеного звіту, нами систематизовані дані щодо співвідношення між кількістю процедур закупівель у 2024 році із застосуванням ЕСЗ, та їх очікуваною вартістю (табл. 1).

Таблиця 1

СТРУКТУРА УСПІШНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ У 2024 РОЦІ

Тип закупівлі	Частка від загальної кількості (%)	Частка від очікуваної вартості (%)	Оцінка прозорості та ефективності
Закупівлі без використання ЕСЗ (звіти)	89,72	32,21	Низька прозорість, обмежена конкуренція; здебільшого дрібні угоди
Відкриті торги з особливостями	6–8	59,83	Висока прозорість, конкурентність; застосовуються для дороговартісних закупівель
Інші процедури (переговори, спрощені тощо)	2–4	8	Залежно від типу — можуть мати обмежену прозорість

Джерело: складено автором на основі [5].

Згідно з узагальненими даними, більшість процедур успішних закупівель була здійснена без використання електронного аукціону, із подальшим оприлюдненням звіту про укладений договір. Водночас успішні закупівлі охоплюють трохи більше третини загального обсягу очікуваної вартості, що свідчить про їх застосування переважно для малобюджетних угод. Натомість відкриті торги з особливостями забезпечили найбільшу частку для реалізації дороговартісних закупівель — 59,83 % від загального обсягу, що є позитивним індикатором з точки зору забезпечення конкуренції, прозорості та ефективного управління бюджетними ресурсами. Таким чином, аналіз розподілу закупівель за кількістю та вартістю підтверджує, що висока фінансова значущість зосереджена саме в процедурах з підвищеним рівнем відкритості, що має бути враховано при розробці методології оцінки прозорості та ефективності закупівель.

Проблема недостатньої прозорості використання публічних коштів набуває особливої гостроти в контексті повоєнного відновлення України. Як свідчить один із резонансних випадків, у Тернопільській області у 2025 році було оголошено 19 підозр посадовцям і підприємцям, причетним до розкрадання бюджетних коштів на загальну суму понад 48 млн грн [6]. Розслідування 2024–2025 років демонструють значні ризики корупції на місцевому рівні, що обумовлює критичну потребу у впровадженні індикаторів прозорості, які враховують не лише формальні параметри процедур, а й реальні наслідки для бюджетної дисципліни та соціально-економічної стійкості.

Метою дослідження є обґрунтування підходів до оцінки фінансової ефективності публічних закупівель в Україні шляхом аналізу рівня прозорості процедур та їх відповідності оціночним методам Європейського Союзу.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

– проаналізувати сучасний стан системи публічних закупівель;

– систематизувати наукові підходи до оцінки прозорості та ефективності публічних закупівель в Україні в контексті повоєнного відновлення та євроінтеграційних процесів;

– розглянути систему індикаторів оцінки прозорості (доступність інформації, конкуренція, участь малого бізнесу) та ефективності (управління витратами, соціально-економічні результати);

– обгрунтувати наукові підходи до оцінювання, адаптовані до українських реалій, з урахуванням практик країн ЄС та рекомендацій міжнародних організацій (OECD, Європейська Комісія, PEFA).

Логіка дослідження побудована на поетапному аналізі: від теоретичного узагальнення до практичної апробації. На першому етапі здійснюється критичний огляд літератури, що охоплює як українські, так і зарубіжні джерела.

На другому етапі дослідження застосовано наукові підходи, викладені у роботі Мулика та Задирко [7], які узагальнено у вигляді схеми на рис. 1. Закупівельна система розглядається як складна соціально-економічна структура, що потребує багаторівневої аналітики.

Рис. 1. Схематичне зображення методології оцінки прозорості
та ефективності публічних закупівель в Україні в контексті євроінтеграції

Джерело: складено автором на основі [7].

Такий підхід дозволяє виявити взаємозв'язки між типами процедур, фінансовими механізмами, індикаторами прозорості та ефективності, а також методами дослідження, що забезпечують комплексність оцінки. Зокрема, *системний аналіз* дозволяє інтегрувати ключові компоненти — типи закупівель, джерела фінансування, очікувану вартість — у єдину модель оцінювання. *Компаративний метод*, дає змогу порівняти українську модель із практиками країн ЄС, зокрема у сфері сталих закупівель (SPP) [8].

Статистичний аналіз застосовується для оцінки ефективності закупівель за кількісними показниками, такими як рівень конкуренції, частка участі малого бізнесу та обсяг зекономлених коштів. Практичне використання цього методу демонструється у матеріалах Prozorro (2023) щодо вимірювання ефективності закупівель [9]. *Метод експертного оцінювання*, як зазначено у дослідженні Нечаєвої (2021) [10], дозволяє визначити вагові коефіцієнти індикаторів прозорості та ефективності фінансування комунальної інфраструктури територіальних громад, що є критично важливим для формалізації оцінки. Водночас, стратегічні питання реформ в Україні супроводжуються численними міжнародними структурами, що надають експертні оцінки (до прикладу, команда проєкту DOZORRO Transparency International Ukraine) [11].

Метод моделювання використовується для побудови інтегрованої моделі оцінки закупівель, яка враховує багатофакторний вплив процедур, фінансових механізмів та індикаторів на кінцеві результати. Прикладом є імітаційне моделювання, представлене у розробках з цифрової трансформації публічних закупівель OECD [12], а також *багатофакторна модель оцінки тендерних пропозицій*, описана Галасюком [13].

Із запропонованої методологічної схеми логічно випливають *гіпотезу дослідження*: комплексна методологія оцінки, що поєднує системний, компаративний, статистичний, експертний та моделювальний підходи, дозволяє більш точно і об'єктивно оцінити прозорість та ефективність закупівельної системи, в умовах післявоєнного відновлення та інтеграції до європейського простору.

Результати. За методичними підходами першого рівня, здійснено аналіз урядових актів, наукового та експертно-аналітичного доробку за темою дослідження.

Пріоритетні питання окреслені Стратегією розвитку системи публічних закупівель на 2024–2026 роки [2] визначено за результатами оцінки стану управління державними фінансами, відповідно до міжнародно визнаної методології Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA), яка була проведена експертами Світового банку за підтримки ЄС та інших міжнародних партнерів у 2019 році. За звітом PEFA [14], Україна стала першою країною, що пройшла повторну оцінку (попередня відбулась у 2016 році), і продемонструвала поступовий прогрес у таких сферах, як середньострокове бюджетне планування, прозорість, аудит, управління фіскальними ризиками та впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Особлива увага приділяється цифровізації та аналітичним можливостям ЕСЗ, що відповідає сучасним європейським підходам, як-от створення Єдиного простору даних про публічні закупівлі PPDS (Public Procurement Data Space) [15]. Платформа PPDS забезпечує доступ до структурованих даних про тендери, контракти, постачальників та ефективність процедур. Цей загальноєвропейський проєкт спрямований на створення нових інструментів контролю, за мети підвищення прозорості та якості аналітики шляхом стандартизації даних. За підходами PPDS, відстеження на основі машинозчитуваних даних має передбачати використання таких інструментів, як BI-системи (business intelligence) та модулі аналітики ProZorro, для виявлення «Red Flag Index» («червоних прапорців», наприклад, аномально велика кількість закупівель у одного постачальника, мінімальне зниження ціни на аукціонах).

Крос-секторальний аналіз дозволяє моделювати зв'язки між даними із системи закупівель та іншими реєстрами (ЄДР, судовими реєстрами, даними про санкції) для комплексної оцінки учасників. Інтегрована оцінка якості даних повинна включати критерій оцінки повноти та достовірності даних, опублікованих замовником, оскільки це є основою для будь-якого подальшого аналізу. Таким чином, запропоноване до впровадження трирівневе моделювання за підходами PPDS, допомогає експерту системно оцінити закупівлю: від відповідності базовим принципам ЄС до аналізу вразливих місць у національному контексті, використовуючи при цьому сучасні підходи до роботи з даними.

За методичними підходами другого рівня, застосований в дослідженні *системний аналіз* дозволяє розглядати закупівлі як складну соціально-економічну систему, що потребує застосування *експертних* підходів для аналізу та оцінки показників цієї системи. Дані Річного звіту Prozorro за 2024 рік [16] демонструють, що лише 10,3 % закупівель за сумою були конкурентними, а за кількістю завершених процедур цей показник становить 68,1 %, що свідчить про активне використання конкурентних механізмів у менш масштабних закупівлях. Аналіз наведених в звіті даних (в розумінні Закону «Про публічні закупівлі») дозволяє відзначити, що висока частка успішних процедур (понад 70 % та економія бюджетних коштів на рівні 3,13 млрд грн підтверджують результативність системи. Середня кількість пропозицій на тендер коливається від 2,37 до 3,32, що є ознакою стабільної конкуренції. Водночас, наш розрахунок за даними звіту показує, що оголошені конкурентні закупівлі становлять лише 13,8 % від загальної кількості, а успішні конкурентні закупівлі становлять 10,29 % від загальної кількості успішних процедур у системі публічних закупівель за 2024 рік. Такий низький відсоток свідчить про домінування неконкурентних механізмів у завершених закупівлях, що може бути наслідком спрощених процедур, прямого укладання договорів або специфіки окремих секторів (наприклад, оборонних чи енергетичних закупівель). Це також вказує на потенційну потребу посилення прозорості та конкуренції, особливо у вели-

ких сегментах закупівель, де ризики неефективного використання коштів є найвищими.

Різниця між ОВ (оголошеною вартістю) успішних конкурентних закупівель та вартістю початково укладених після них договорів потребує подальших досліджень, залежно від сегменту. Середня кількість пропозицій в українських тендерах становить 2,37–3,32, що дещо нижче за європейські показники (3,5–4,2), згідно з Schäfer, Stephan & Fuhrmeister [17].

Порівняння з практиками окремих країн ЄС за *компаративним методом* демонструє, що частка закупівель із екологічними критеріями в Україні у 2024 році становила 10%, тоді як у Швеції — 62%, у Німеччині — 48% [8]. У 2024 році було впроваджено нові автоматичні ризик-індикатори, що дозволило суттєво підвищити точність оцінки закупівель за *експертним методом*. Ці індикатори забезпечують раннє виявлення потенційних порушень та сприяють більш обґрунтованому прийняттю рішень щодо проведення моніторингів. За даними Міністерства економіки, впровадження ризик-орієнтованого підходу у системі Prozorro щодо вимірювання ефективності закупівель [5, 9], дозволило встановити, що 81,8% моніторингів здійснюються постфактум, тобто вже після укладення договору, що обмежує можливість превентивного втручання.

Найбільш вираженою причиною змін у договорах на виконання робіт є вимога до покращення якості (39,66 %), що вказує на складність технічних специфікацій, зміну проєктних рішень або необхідність додаткових робіт. Серед інших чинників переважають зміни, пов’язані з обсягами, ціною та строками виконання договорів.

У 2024 році інтеграція Prozorro з системою DREAM та запуск Ukraine Facility створили нові параметри для застосування методів *багатофакторного моделювання*, за ключовими параметрами, внаслідок чого очікувана ефективність закупівель через електронні механізми зросла на 12–15 % [18]. Отримані результати узгоджуються з висновками Ткаченко [19], Tkachenko et al. [20] щодо позитивного впливу цифровізації на конкурентність та ефективність закупівель.

Найбільш поширеним методом закупівлі залишаються договори, укладені без використання електронної системи закупівель (ЕСЗ), які становлять 89,72% від загальної кількості успішних закупівель. Проте їх частка в очікуваній вартості є значно нижчою — лише 32,21%, що свідчить про використання цього методу переважно для дрібних закупівель з невисокою вартістю. Натомість відкриті торги з особливостями, хоча й становлять лише 5,57% від загальної кількості процедур, забезпечують 59,83% від загальної очікуваної вартості закупівель. Тобто саме цей метод використовується для дороговартісних закупівель, що є позитивним сигналом щодо забезпечення конкуренції, прозорості та ефективного використання бюджетних коштів. Інші методи закупівель мають незначну частку як за кількістю, так і за вартістю.

У процесі післявоєнного відновлення України публічні закупівлі відіграють ключову роль як механізм ефективного, прозорого та підзвітного розподілу ре-

сурсів. Згідно з аналітичним оглядом OECD [21], швидкість і якість реконструкції залежатимуть не лише від обсягу фінансування, а й від здатності держави застосовувати сучасні цифрові інструменти для управління закупівлями. У цьому контексті особливо важливим є забезпечення єдиного процедурного каркасу для всіх контрактів, незалежно від джерела фінансування: державного, міжнародного чи приватного. Одним із таких інструментів є електронна система закупівель ProZorro, яка вже зарекомендувала себе як платформа прозорості та громадського контролю. Її інтеграція з українською системою DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management), як одного з форматів парасолькової системи ERMS (Electronic Reconstruction Management System) ЄС, дозволяє здійснити перехід до єдиної державної цифрової екосистеми для управління проєктами реконструкції, що охоплює планування, закупівлі, моніторинг та оцінку результатів.

Згідно з рекомендаціями OECD [21], інтеграція в форматі DREAM має супроводжуватися впровадженням модулів аналітики, ризик-менеджменту, навчання та аудиту. Науковий супровід реалізації концепції ERMS в Україні потребує розбудови цифрової науково-методологічної екосистеми, яка за своїм функціоналом:

1) агрегує дані про всі проєкти реконструкції;
2) забезпечує відкритий доступ до інформації через публічний модуль;
3) інтегрує дані з державних реєстрів, Prozorro, геоінформаційних систем;
4) дозволяє громадам подавати власні Recovery Plans, формувати тендери та залучати фінансування.

OECD [21] також наголошує на необхідності підтримки фахового зростання для центральних закупівельних органів, і розширення спроможностей на регіональному та місцевому рівнях, що особливо актуально в умовах децентралізації. У цьому світлі інтеграція системи ProZorro з платформою DREAM (Electronic Reconstruction Management System) має супроводжуватися:

i. впровадженням модулів аналітики, ризик-менеджменту та моніторингу;
ii. узгодженням з міжнародними стандартами (eForms, XML, RDF);
iii. створенням інтероперабельного середовища, яке дозволяє агрегувати, порівнювати та верифікувати дані про закупівлі;
iv. розробкою навчальних програм для замовників, аудиторів та громадських аналітиків, що базуються на принципах прозорості, підзвітності та верховенства права.

В зазначеному контексті особливо цінним є досвід Європейського Союзу за платформою PPDS [15], що дозволяє замовникам, аналітикам і політикам досліджувати практики застосування рамкових угод та переговорних процедур у різних країнах ЄС, порівнювати показники, вивчати стандарти (eForms, eProcurement Ontology) та використовувати відкриті дані для формування доказової політики. Такий підхід може бути адаптований в Україні для створення національного модуля навчання, інтегрованого з аналітичними інструментами та кейсами з міжнародної практики.

Спираючись на дані електронних закупівель, у публікаціях Tátrai et al. [22], European Commission [23, 25], Bilan [24], Stan & Tasenţe [26], присвячених ефективності закупівель у країнах ЄС (зокрема Румунії), визначено аналогічні чинники, що впливають на оцінку результативності закупівель: цифровізація, конкуренція, прозорість процедур, екологічні стандарти та інституційна спроможність (табл. 2). При цьому враховано, що початкова вартість укладених договорів в успішних конкурентних та неконкурентних закупівлях в Україні за 2024 рік становила 888 624 961 270 грн (закупівлі замовників в розумінні Закону «Про публічні закупівлі»), а різниця між ОВ успішних конкурентних закупівель та вартістю початково укладених після них договорів склала 31 343 098 115 грн [16].

Таблиця 2

СПІВСТАВЛЕННЯ ФАКТОРІВ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗА ДАНИМИ МОДЕЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ТА РУМУНІЇ (ЄС)

Порівняльний показник	Україна (2024)	ЄС / Румунія
Економія коштів, %	3,53–11,96	до 15 [22]
Середня кількість учасників	1,88 [18]	>2,5 [23]
Частка SPP-закупівель, %	10	35–60 [24]
Цифровізація	активна	ключовий драйвер, але з низькою інтенсивністю [25]
Інституційна спроможність	нерівномірна	визначена як критичний чинник для реалізації реформ [26]

Джерело: складено автором на основі [22–26]

Тобто економія коштів склала 3,53 відсотка від початкової вартості укладених договорів у межах успішних конкурентних та неконкурентних закупівель у 2024 році. Цей показник свідчить про помірну ефективність закупівельної системи з точки зору фінансової економії. Водночас, враховуючи масштаб закупівель (понад 888 млрд грн), навіть 3,53 відсотка економії — це понад 31 млрд грн збережених бюджетних коштів, що є суттєвим внеском у раціональне використання державних ресурсів.

Але за процедурою Prozorro Market у 2024 році, за початкової вартості укладених договорів 67 305 217 361 грн, економія в межах закупівель (різниця між очікуваною вартістю та фактичною) становила 8 056 770 555 грн, або 11,96 відсотка, що є вищим за середній показник економії у загальній системі публічних закупівель. Отримані результати свідчать про високу ефективність маркетплейсу Prozorro Market, особливо для закупівель товарів загального вжитку, де конкуренція між постачальниками та автоматизовані механізми формування ціни дозволяють досягати значної бюджетної економії. Крім того, така економія є показником зрілості цифрового інструменту, який забезпечує швидкість, прозорість і зниження вартості закупівель без втрати якості. Враховуючи, що обсяг

закупівель через Prozorro Market зріс майже в п'ять разів порівняно з попереднім роком, можна очікувати подальше розширення його застосування, особливо серед регіональних замовників та у сфері централізованих закупівель.

Особливо стрімке зростання зафіксовано в обсягах закупівель через електронний каталог Prozorro Market. Кількість процедур, проведених із використанням цього інструменту, збільшилася більш ніж утричі, а їхня очікувана вартість — у понад п'ять разів, до 111,3 млрд грн. Така тенденція значною мірою пояснюється нормативними змінами: відповідно до постанови Кабінету Міністрів, замовники зобов'язані здійснювати закупівлі окремих категорій товарів, зокрема лікарських засобів, медичних виробів та продуктів харчування, саме через Prozorro Market. Це сприяло не лише зростанню обсягів, а й стандартизації та уніфікації процедур, що є важливим кроком у напрямку цифровізації закупівельної системи.

В публікації Tátrai et al. [22] зазначається, що в умовах високої конкуренції та прозорого управління економія бюджетних коштів може сягати 10–15 %, що відповідає українським показникам у Prozorro Market.

Подальших досліджень потребує вироблення більш об'єктивних параметрів економічної ефективності, виходячи з ситуації, коли визначення очікуваної вартості залежить передусім від самого замовника і його мотивації.

Отримані результати підтверджуються нашими попередніми дослідженнями в контексті прозорості, методик оцінки та ефективності управління публічними фінансами [27, 28]. Запропоновані підходи є релевантними для вдосконалення методик оцінки прозорості та ефективності публічних закупівель, особливо в умовах післявоєнного відновлення та євроінтеграції. Вони можуть бути інтегровані в систему стратегічного бюджетування на рівні тергромад, що відповідає рекомендаціям OECD щодо орієнтації на результат та відкритості фінансових процесів.

Наші дослідження переконливо свідчать, що Україна демонструє позитивну динаміку в цифровізації та впровадженні інструментів оцінки ефективності, однак все ще поступається країнам ЄС за рівнем конкуренції, сталості публічних закупівель закупівель та інституційної спроможності.

У цьому контексті важливо враховувати положення монографії Резнікової [29], де національна стійкість розглядається як здатність системи адаптуватися до багатовимірних викликів у безпековому середовищі. Авторка підкреслює, що ефективність управлінського персоналу у сфері публічних фінансів залежить як від нормативної бази, так і від здатності інституцій до адаптивного управління, міжсекторальної координації та прозорого використання ресурсів. Врахування цих положень дозволяє розширити методологічні підходи до оцінки закупівельної спроможності територіальних громад, інтегруючи її в рамки національної стійкості та стратегічного планування.

Подальший розвиток інтегрованої експертної оцінки потребує впровадження підходів PPDS [15], де рішення та аналіз базуються на якісних, стандартизованих даних. Застосування трирівневого моделювання за підходами PPDS отримує перспективи розвитку за практикою ЄС з використанням IT-

інструменту data mining (інтелектуального аналізу даних) ARACHNE, розроблений Європейською Комісією для оцінки ризиків у проєктах, що фінансуються з фондів ЄС (зокрема Європейського соціального фонду, Європейського фонду регіонального розвитку та Фонду згуртованості) [30]. Його головна мета — допомагати органам влади, що керують структурними фондами ЄС, автоматично ідентифікувати проєкти та бенефіціарів із найвищими ризиками шахрайства, конфлікту інтересів та інших порушень.

Система розраховує інтегральний показник ризику на основі визначення понад 100 індикаторів ризику, які згруповані в 7 категорій ризиків, таких як закупівлі, управління контрактами, прийнятність, ефективність, концентрація, інші, а також репутаційні сповіщення та сповіщення про шахрайство. ARACHNE — це не абревіатура, а власна назва, запозичена з грецької міфології для інструменту, який «плете» мережу даних і виявляє ризики — як чутлива але міцна павутина, що охоплює всі зв'язки між учасниками закупівель, виявляє ризики, забезпечує повномасштабний контроль та прозорість. Впровадження цього інструменту в Україні є частиною європейської системи «ефективних і пропорційних антикорупційних заходів», рекомендованих для імплементації країнами-кандидатами на вступ до ЄС.

Висновки. У статті запропоновано комплексні підходи до оцінки публічних закупівель в Україні, що дозволяє інтегрувати критерії прозорості та економічної ефективності в єдину систему. Визначено, що у 2024 році Україна продовжила вдосконалення системи закупівель, зокрема через зростання обсягів цифровізації, впровадження автоматичних ризик-індикаторів та розширення Prozorro Market. Однією з ключових проблем сучасної системи публічних закупівель в Україні залишається домінування неконкурентних процедур, що обмежує доступ до ринку, знижує рівень прозорості та ефективності використання бюджетних коштів.

Аналіз змін до договорів дозволяє виявити сфери з підвищеним ризиком нестабільності, що має бути враховано при плануванні процедур та оцінці ризиків. Європейські партнери наголошують, що сучасні методики моніторингу закупівель в Україні зосереджені переважно на формальній відповідності законодавству, не охоплюючи комплексну оцінку економічної ефективності.

Водночас спостерігається недостатня участь регіональних замовників та інструментів сталих публічних закупівель (SPP), особливо у сільських громадах. Обмежені кадрові ресурси, слабка аналітична спроможність і нерівномірний доступ до цифрових інструментів ускладнюють реалізацію стратегічних закупівель на місцевому рівні. Це вимагає цільової підтримки, навчання та адаптації інструментів оцінки до субнаціонального контексту.

Представлені підходи можуть бути застосовані в діяльності органів фінансового управління різного рівня з урахуванням підходів PEFA, визначених у Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, за комплексом завдань з вдосконалення бюджетного планування,

бухгалтерського обліку, макроекономічного прогнозування та публічного фінансового контролю.

Запропоновані в дослідженні методичні підходи з оцінки прозорості та ефективності закупівель узгоджуються з практиками Європейського Союзу, зокрема в частині багатофакторного аналізу, ризик-індикаторів, компаративного оцінювання та використання фінансових інструментів як маркерів доброчесності. Імплементація рекомендацій OECD з питань цифровізації публічних закупівель сприятиме гармонізації української системи закупівель із європейськими стандартами, підвищенню довіри міжнародних партнерів та ефективному використанню фінансової допомоги.

Згідно з аналітичним оглядом OECD, післявоєнне відновлення України вимагатиме не лише значних фінансових ресурсів, але й інституційної спроможності забезпечити ефективне, прозоре та підзвітне управління закупівлями. Організація підкреслює, що єдиний правовий і процедурний каркас для всіх контрактів на реконструкцію, незалежно від джерела фінансування, є ключовою умовою для зменшення адміністративного навантаження, прискорення тендерних процесів і забезпечення довіри з боку донорів та громадськості. Таким чином, поєднання аналітичної потужності PPDS, технічної інфраструктури ProZorro та стратегічної рамки DREAM створює передумови для системного оновлення закупівельної політики України, що відповідає європейським стандартам і забезпечує ефективне використання ресурсів у процесі відновлення.

У цьому контексті адаптація підходів PPDS може стати основою для моделювання витрат, оцінки інституційної готовності та формування наукових сценаріїв цифровізації закупівель, з урахуванням українських реалій. Втілення європейської парасолькової системи ERMS в форматі DREAM охоплює процеси створення єдиної цифрової платформи, яка дозволяє координувати, планувати, фінансувати та моніторити проєкти реконструкції.

Результати роботи можуть бути використані для вдосконалення прикладних механізмів планування та оцінювання прозорості та ефективності публічних закупівель, зокрема моніторингу виконання зобов'язань України в рамках процесу євроінтеграції.

Література

1. Кривещенко В. В., Мороз П. А. Передумови формування фінансової політики в забезпеченні повоєнного відновлення економіки України. Стратегія економічного розвитку України. 2025. т. 56. С. 7–22. URL: http://sedu.kneu.edu.ua/article/view/sedu_56_2025-007-022 (дата звернення: 05.07.2025).

2. Кабінет Міністрів України. «Про схвалення Стратегії розвитку системи публічних закупівель на 2024–2026 роки та та затвердження операційного плану її реалізації у 2024-2025 роках». Розпорядження № 76-р від 2 лютого 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2024- %D1 %80 (дата звернення: 08.07.2025).

3. Новий звіт Єврокомісії щодо України: як вона оцінила наші публічні закупівлі. Transparency International Ukraine. 2024. 31.10.2024. URL: https:// dozorro.org/

blog/noviį-zvit-yevrokomisiyi-shodo-ukrayini-yak-vona-ocinila-nashi-publichni-zakupivli (дата звернення: 08.07.2025).

4. Здійснено оцінку ВВП за 2024 рік. Державна служба статистики України. Оновлено: 31 березня 2025. URL: https://stat.gov.ua/uk/news/zdiysneno-otsinku-vvp-za-2024-rik (дата звернення: 12.06.2025).

5. Міністерство економіки України. Звіт сфери публічних закупівель за 2024 рік. 2025. URL: https://me.gov.ua/view/632a35ed-58d0-42a1-9408-d21096fe64 ed (дата звернення: 12.05.2025).

6. Укрінформ. Збитки на ₴48 мільйонів: на Тернопільщині оголосили 19 підозр через розкрадання з бюджету. 27.08.2025. URL: https://www.ukrinform. ua/rubric-ato/4029858-zbitki-na-48-miljoniv-na-ternopilsini-ogolosili-19-pidozr-cerez-rozkradanna-z-budzetu.html (дата звернення: 27.08.2025).

7. Мулик Т. О., Здирко Н. Г. Методичний інструментарій аналізу публічних закупівель. Ефективна економіка. 2020. № 3. 10 с. URL: http://www.economy. nayka.com.ua/ pdf/3_2020/70.pdf (дата звернення: 25.07.2025).

8. EU4Environment. 2023. Sustainable Public Procurement in Ukraine: Why Should SPP Be Implemented in Ukraine? URL: https://www.eu4environment.org/ app/uploads/ 2023/06/SPP-PPT1-Ukraine_EN.pdf (дата звернення: 25.07.2025).

9. Prozorro. Вимірювання ефективності та оцінка якості в публічних закупівлях: Вебінар. 2023. URL: https://infobox.prozorro.org/articles/ vimiryuvannya-efektivnosti-ta-ocinka-yakosti-v-publichnih-zakupivlyah-vebinar (дата звернення: 11.06.2025).

10. Нечаєва І. А. Оцінка прозорості та відкритості комунального підприємства як запорука ефективного використання місцевих фінансів і територіального розвитку. Проблеми економіки. 2020. № 2. С. 265–273. DOI: 10.32983/2222-0712-2020-2-265-273 (дата звернення: 04.06.2025).

11. Transparency International Ukraine. Індекс замовника: Інструмент оцінки ефективності публічних закупівель. 18.07.2024. URL: https://ti-ukraine.org/ research/indeks-zamovnyka/ (дата звернення: 26.08.2025).

12. OECD. Digital Transformation of Public Procurement. Paris: OECD Publishing. 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/digital-transformation-of-public-procurement_79651651-en.html (дата звернення: 29.08.2025).

13. Галасюк В. В. Запровадження багатофакторної моделі оцінки тендерних пропозицій в публічних закупівлях України. Економіка та управління національним господарством. 2022. № 20. С. 108–113. URL: https://europub. co.uk/articles/zaprovadzennia-bagatofaktornoyi-modeli-ocinki-tendernix-propozicii-v-publicnix-zakupivliax-ukrayini-A-457388 (дата звернення: 12.08.2025).

14. PEFA Secretariat. *Ukraine: Assessment of Public Financial Management Performance*. Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Assessment. November 20, 2019. 180 p. URL: https://documents1.worldbank. org/curated/en/ 739681586466657490/pdf/Ukraine-2019-Public-Expenditure-and-Financial-Accountability-PEFA-Performance-Assessment-Report.pdf (дата звернення: 21.09.2025)

15. European Commission. (n.d.). *Public Procurement Data Space (PPDS)* [Data set]. data.europa.eu. URL: https://data.europa.eu/en/PPDS (дата звернення: 16 вересня 2025).

16. Міністерство економіки України. (2024). *Річний звіт Публічні закупівлі. Цифрова трансформація, ключові показники та кейси користувачів Prozorro у 2024 році*. 30 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1R6Lkbnp F3lE7saaZBydJL0XuBVY4eis0/view (дата звернення: 20 серпня 2025).

17. Schäfer, D., Stephan, A. & Fuhrmeister, S. The impact of public procurement on financial barriers to general and green innovation. Small Bus Econ **62**, 939–959 (2024). DOI: 10.1007/s11187-023-00790-2.

18. Transparency International Ukraine. (2025, May 7). *Публічні закупівлі 2024: Чим жила і як змінювалася сфера*. URL: https://ti-ukraine.org/research/ publichni-zakupivli-2024-chym-zhyla-i-yak-zminyuvalasya-sfera (дата звернення: 15.07.2025).

19. Ткаченко Н. Б. Цифровізація в публічних закупівлях. Вісник Університету банківської справи. 2020. № 3. С. 104–111. URL: https://journals.uran.ua/eejet/issue/view/13690 (дата звернення: 05.06.2025).

20. Tkachenko, N., Kovalenko, Y., Kalaman, O., Rodchenko, L., Rodchenko, I., & Didukh, S. (2023). Strategic Role of E-Public Procurements in the Formation of Sustainable and Inclusive Economy. Journal of Information Technology Management, 15(1), 113-123. DOI: https://doi.org/ 10.22059/jitm.2023.90728 (дата звернення: 04.06.2025).

21. Public procurement in post-war reconstruction of Ukraine: main challenges and policy options. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/public-procurement-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine-main-challenges_c427b561-en.html (дата звернення: 22.08.2025).

22. Tátrai, T., Vörösmarty, G., & Juhász, P. (2024). *Intensifying competition in public procurement*. Public Organization Review, 24, 237–257. DOI: 10.1007/s11115-023-00742-0 (дата звернення: 06.08.2025).

23. European Commission. (2024). *Romania Country Profile — Innovation Procurement*. URL: https://ec.europa.eu/assets/rtd/innovation-procurement/ country-report-2024-policy-benchm-romania.pdf (дата звернення: 15.08.2025).

24. Bilan, A. (2023). *Challenges for Upscaling Green Public Procurement in Romania*. Perspective Politice, Special Issue, 7–15. DOI: 10.25019/ perspol/23.16.0.1 (дата звернення: 15.08.2025).

25. European Commission. (2024). *Romania Digital Decade Country Report*. URL: https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/factpages/romania-2024-digital-decade-country-report (дата звернення: 17.08.2025).

26. Stan, M. I., & Tasenţe, T. (2023). *Evaluating the Implementation of Administrative Capacity Enhancement Projects in Romania: The Multidimensional Role of POCA (2014-2020).* Annals of Dunarea de Jos University of Galati Fascicle I Economics and Applied Informatics 29(2):171-180. DOI:10.35219/eai15840409352 (дата звернення: 16.06.2025).

27. Бойченко Д. В. Розвиток механізмів управління державними фінансами в умовах забезпечення ефективності виконання бюджету. European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation. 2025. Т. 1, № 15. С. 91–102. — DOI: https://doi.org/10.32750/2025-0108 (дата звернення: 05.06.2025).

28. Бойченко Д. В. Оптимізація використання бюджетних ресурсів у забезпеченні соціально-економічного розвитку. Економіка і управління. 2025. № 1. С. 98–105. DOI: 10.32782/2312-7872.1.2025.14 (дата звернення: 05.05.2025).

29. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с. URL: https://niss.gov.ua/publikatsiyi/monohrafiyi/natsionalna-stiykist-v-umovakh-minlyvoho-bezpekovoho-seredovyshcha (дата звернення: 25.09.2025).

30. European Commission. (n.d.). *Arachne Charter for the Introduction and Application of the Arachne Risk Scoring Tool in the Management Verifications (*Arachne charter v1.5). Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion.

URL: https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14836&langId=en (дата звернення: 05.08.2025).

References

1. Kryveshchenko, V., and P. Moroz. «Peredumovy formuvannia finansovoi polityky v zabezpechenni povojennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy» [Preconditions for the Formation of Financial Policy in Ensuring the Post-War Recovery of Ukraine's Economy]. Strategy of economic development of Ukraine 56 (2025): 7–22. DOI: https://doi.org/10.33111/sedu.2025.56.007.022 (accessed July 5, 2025). [in Ukrainian]

2. Kabinet Ministriv Ukrainy. «Pro skhvalennia Stratehii rozvytku systemy publichnykh zakupivel na 2024–2026 roky ta zatverdzhennia operatsiinoho planu yii realizatsii u 2024–2025 rokakh» [On Approval of the Strategy for Public Procurement System Development for 2024–2026 and Operational Plan for 2024–2025]. Rozporiadzhennia No. 76-r, February 2, 2024. URL: https://zakon. rada.gov.ua/ laws/show/76-2024- %D1 %80 (accessed July 8, 2025). [in Ukrainian]

3. Transparency International Ukraine. «Novyi zvit Yevrokomisii shchodo Ukrainy: yak vona otsinila nashi publichni zakupivli» [New European Commission Report on Ukraine: How It Assessed Our Public Procurement]. October 31, 2024. URL: https://dozorro.org/blog/novij-zvit-yevrokomisiyi-shodo-ukrayini-yak-vona-ocinila-nashi-publichni-zakupivli (accessed July 8, 2025). [in Ukrainian]

4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. «Zdiisneno otsinku VVP za 2024 rik» [GDP Assessment for 2024 Completed]. Updated March 31, 2025. URL: https:// stat.gov.ua/uk/news/zdiysneno-otsinku-vvp-za-2024-rik (accessed June 12, 2025). [in Ukrainian]

5. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. *Zvit sfery publichnykh zakupivel za 2024 rik* [Public Procurement Sector Report for 2024]. 2025. URL: https://me.gov.ua/ view/632a35ed-58d0-42a1-9408-d21096fe64ed (accessed May 12, 2025). [in Ukrainian]

6. Ukrinform. «Zbytky na ₴48 milioniv: na Ternopilshchyni oholosyly 19 pidozr cherez rozkradannia z biudzhetu» [₴48 Million in Losses: 19 Indictments Announced in Ternopil Region over Budget Embezzlement]. August 27, 2025. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4029858-zbitki-na-48-miljoniv-na-ternopilsini-ogolosili-19-pidozr-cerez-rozkradanna-z-budzetu.html (accessed August 27, 2025). [in Ukrainian]

7. Mulyk, T., and N. Zdyrko. «Metodychnyi instrumentarii analizu publichnykh zakupivel» [Methodological Tools of the Analysis of Public Procurement]. *Efektyvna ekonomika* 3 (2020): 10 p. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.68 (accessed July 25, 2025). [in Ukrainian]

8. EU4Environment. 2023. *Sustainable Public Procurement in Ukraine: Why Should SPP Be Implemented in Ukraine?* URL: https://www.eu4environment. org/app/uploads/2023/06/SPP-PPT1-Ukraine_EN.pdf (accessed July 25, 2025).

9. Prozorro. «Vymiriuvannia efektyvnosti ta otsinka yakosti v publichnykh zakupivliakh: Vebinar» [Measuring Efficiency and Quality in Public Procurement: Webinar]. 2023. URL: https://infobox.prozorro.org/articles/vimiryuvannya-efektivnosti-ta-ocinka-yakosti-v-publichnih-zakupivlyah-vebinar (accessed June 11, 2025). [in Ukrainian]

10. Nechaeva, I. A. «Otsinka prozorosti ta vidkrytosti komunalnoho pidpryiemstva yak zaporuka efektyvnoho vykorystannia mistsevykh finansiv i terytorialnoho rozvytku»

[Assessment of Transparency and Openness of of a Public Utility Company (Institution, Organization) as a Guarantee of Effective Use of Local Finance and Territorial Development]. *Problems of Economics* 2 (2020): 265–273. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-265-273 (accessed June 4, 2025). [in Ukrainian]

11. Transparency International Ukraine. *Indeks zamovnyka: Instrument otsinky efektyvnosti publichnykh zakupivel* [Contracting Authority Index: A Tool for Evaluating Public Procurement Efficiency]. July 18, 2024. URL: https://ti-ukraine.org/research/indeks-zamovnyka/ (accessed August 26, 2025). [in Ukrainian]

12. OECD. *Digital Transformation of Public Procurement*. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/digital-transformation-of-public-procurement_79651651-en.html (accessed August 29, 2025).

13. Halasiuk, V. V. «Zaprovadzhennia bahatofaktornoi modeli otsinky tendernykh propozytsii v publichnykh zakupivliakh Ukrainy» [Implementation of the Multi-Factor Model for Tender Evaluation Proposals in Public Procurement of Ukraine]. *Economics and Management of the National Economy* 20 (2022): 108–113. URL: https://europub.co.uk/articles/zaprovadzennia-bagatofaktornoyi-modeli-ocinki-tendernix-propozicii-v-publicnix-zakupivliax-ukrayini-A-457388 (accessed August 12, 2025). [in Ukrainian]

14. PEFA Secretariat. *Ukraine: Assessment of Public Financial Management Performance. Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) Assessment*. November 20, 2019. URL: https://documents1.worldbank.org/curated/en/739681586466657490/pdf/Ukraine -2019-Public-Expenditure-and-Financial-Accountability-PEFA-Performance-Assessment-Report.pdf (accessed September 21, 2025).

15. European Commission. *Public Procurement Data Space (PPDS)* [Data set]. n.d. URL: https://data.europa.eu/en/PPDS (accessed September 16, 2025).

16. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. *Richnyi zvit: Publichni zakupivli. Tsyfrova transformatsiia, kliuchovi pokaznyky ta keisy korystuvachiv Prozorro u 2024 rotsi* [Annual Report: Public Procurement. Digital Transformation, Key Indicators, and Prozorro User Cases in 2024]. 2024. URL: https://drive.google.com/file/d/1R6LkbnpF3lE7saaZBydJL0XuBVY4eis0/view (accessed August 20, 2025). [in Ukrainian]

17. Schäfer, D., Stephan, A., and Fuhrmeister, S. «The Impact of Public Procurement on Financial Barriers to General and Green Innovation.» *Small Business Economics* 62 (2024): 939–959. DOI: https://doi.org/10.1007/s11187-023-00790-2 (accessed August 20, 2025).

18. Transparency International Ukraine. «Publichni zakupivli 2024: Chym zhyla i yak zminiuvalasia sfera» [Public Procurement 2024: What Drove the Sector and How It Changed]. May 7, 2025. URL: https://ti-ukraine.org/research/publichni-zakupivli-2024-chym-zhyla-i-yak-zminyuvalasya-sfera (accessed July 15, 2025). [in Ukrainian]

19. Tkachenko, N. B. «Tsyfrovizatsiia v publichnykh zakupivliakh» [Digitalization in Public Procurement]. *Banking University Bulletin* 3 (2020): 104–111. URL: https://journals.uran.ua/eejet/issue/view/13690 (accessed June 5, 2025). [in Ukrainian]

20. Tkachenko, N., Kovalenko, Y., Kalaman, O., Rodchenko, L., Rodchenko, I., and Didukh, S. «Strategic Role of E-Public Procurements in the Formation of Sustainable and Inclusive Economy.» *Journal of Information Technology Management.* 2023;15(1):113–123. DOI: https://doi.org/ 10.22059/jitm.2023. 90728 (accessed June 4, 2025).

21. OECD. *Public Procurement in Post-War Reconstruction of Ukraine: Main Challenges and Policy Options*. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/public-procurement-in-the-post-war-reconstruction-of-ukraine-main-challenges_c427b561-en.html (accessed August 22, 2025).

22. Tátrai, T., Vörösmarty, G., and Juhász, P. «Intensifying Competition in Public Procurement.» *Public Organization Review* 24 (2024): 237–257. DOI: https://doi.org/10.1007/s11115-023-00742-0 (accessed August 6, 2025).

23. European Commission. *Romania Country Profile — Innovation Procurement*. 2024. URL: https://ec.europa.eu/assets/rtd/innovation-procurement/country-report -2024-policy-benchm-romania.pdf (accessed August 15, 2025).

24. Bilan, A. «Challenges for Upscaling Green Public Procurement in Romania.» *Perspective Politice*, Special Issue (2023): 7–15. DOI: https://doi.org/10.25019/perspol/23.16.0.1 (accessed August 15, 2025).

25. European Commission. *Romania Digital Decade Country Report*. 2024. URL: https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/factpages/romania-2024-digital-decade-country-report (accessed August 17, 2025).

26. Stan, M. I., and Tasențe, T. «Evaluating the Implementation of Administrative Capacity Enhancement Projects in Romania: The Multidimensional Role of POCA (2014–2020).» *Annals of Dunarea de Jos University of Galati Fascicle I Economics and Applied Informatics* 29, no. 2 (2023): 171–180. DOI: 10. 35219/eai15840409352 (accessed June 16, 2025).

27. Boichenko, D. V. «Rozvytok mekhanizmiv upravlinnia derzhavnymy finansamy v umovakh zabezpechennia efektyvnosti vykonannia biudzhetu» [Development of Mechanisms for Public Finance Management in the Context of Ensuring Budget Performance Efficiency]. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation* 1, no. 15 (2025): 91–102. DOI: https://doi.org/10.32750/2025-0108 (accessed June 5, 2025). [in Ukrainian]

28. Boichenko, D. V. «Optymizatsiia vykorystannia biudzhetnykh resursiv u zabezpechenni sotsialno-ekonomichnoho rozvytku» [Optimization of Budgetary Resource Utilization in Ensuring Socio-Economic Development]. *Economics and Management* 1 (2025): 98–105. DOI: https://doi.org/10.32782/2312-7872.1.2025.14 (accessed May 5, 2025). [in Ukrainian]

29. Reznikova, O. O. *Natsionalna stiikist v umovakh minlyvoho bezpekovogo seredovyshcha: Monohrafiia* [National Resilience in a Changing Security Environment: Monograph]. Kyiv: National Institute for Strategic Studies, 2022. 532 p. DOI: https://doi.org/10.53679/NISS-book.2022.01 (accessed September 25, 2025). [in Ukrainian]

30. European Commission. *Arachne Charter for the Introduction and Application of the Arachne Risk Scoring Tool in the Management Verifications (Arachne charter v1.5*). Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. n.d. URL: https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14836&langId=en (accessed August 5, 2025).

FINANCIAL EFFICIENCY OF PUBLIC PROCUREMENT IN UKRAINE: TRANSPARENCY ANALYSIS AND HARMONIZATION WITH EU EVALUATION STANDARDS

Dmytro Boichenko
postgraduate student.
State Educational and Research Institution
«Academy of Financial Management», Ukraine
ORCID: 0009-0008-2124-8554

Abstract. The object of this study is the public procurement system in Ukraine under the conditions of post-war recovery and European integration. The subject of the research is the financial efficiency and transparency of procurement procedures, with a focus on the alignment of national practices with EU evaluation standards. The purpose of the study is to formulate evidence-based approaches for improving mechanisms to assess the transparency and efficiency of public spending, taking into account the challenges of digitalization, institutional capacity, and strategic budgeting. To achieve this purpose, methods of systems analysis, comparison, and generalization were applied. Existing approaches to procurement monitoring were analyzed, and key issues were identified, including the dominance of non-competitive procedures, limited participation of regional contracting authorities, and insufficient integration of sustainable public procurement (SPP) instruments, particularly in rural communities.

The findings confirm the hypothesis that comprehensive approaches integrating transparency and financial efficiency criteria into a unified evaluation system are appropriate.The study highlights that in 2024, Ukraine continued to improve its procurement system through increased digitalization, the implementation of automated risk indicators, and the expansion of Prozorro Market. However, the prevalence of non-competitive procedures remains a critical issue, limiting market access and reducing the transparency and efficiency of budgetary spending. Analysis of contract amendments reveals areas of heightened instability risk, which should be considered in planning procedures and risk assessment. European partners emphasize that current monitoring methodologies in Ukraine focus primarily on formal compliance with legislation, without encompassing a comprehensive evaluation of economic efficiency. Moreover, limited human resources, weak analytical capacity, and unequal access to digital tools hinder the implementation of strategic procurement at the local level. This calls for targeted support, training, and adaptation of evaluation instruments to the subnational context.

The proposed approaches may be applied by financial management bodies at various levels, in line with PEFA principles outlined in the Public Financial Management Reform Strategy for 2022–2025. These approaches support improvements in budget planning, accounting, macroeconomic forecasting, and public financial control. The study's recommendations are consistent with EU practices, particularly in multi-factor analysis, risk indicators, comparative evaluation, and the use of financial instruments as integrity markers. Implementation of OECD recommendations on procurement digitalization will contribute to harmonizing Ukraine's procurement system with European standards, enhancing donor trust, and ensuring the effective use of financial assistance. According to OECD analysis, Ukraine's post-war recovery will

require not only substantial financial resources but also institutional capacity to ensure transparent, accountable, and efficient procurement governance.

A unified legal and procedural framework for all reconstruction contracts, regardless of funding source, is essential to reduce administrative burden, accelerate tendering, and build public and donor confidence. In this context, the adaptation of PPDS approaches may serve as a foundation for expenditure modeling, institutional readiness assessment, and the development of scientific scenarios for procurement digitalization, tailored to Ukrainian realities. The implementation of the European umbrella system ERMS in the form of DREAM encompasses the creation of a unified digital platform for coordinating, planning, financing, and monitoring reconstruction projects. The results of this study can be used to improve applied mechanisms for planning and evaluating the transparency and efficiency of public procurement, particularly in monitoring Ukraine's progress in fulfilling its European integration commitments.

Keywords: public procurement; analytical approaches; financial efficiency; post-war recovery; digital tools.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2025

УДК 323.44:004.738
JEL Classification: D83, H83, L86
DOI: https://doi.org/10.33111/sedu.2025.57.090.103

Olersandr Karpenko*
Yana Tsymbalenko**
Nataliia Savchenko***

DISINFORMATION INFILTRATION: THE PHENOMENON OF EMERGENCE AND COUNTERACTION MECHANISMS

Abstract. The article substantiates the emergence of a socio-philosophical phenomenon, namely the penetration of disinformation, and analyzes the consequences of its impact on society. Accordingly, the authors developed an original approach to the definition of the concept of «penetration of disinformation». They proposed mechanisms to counter the penetration of illegal, dangerous, harmful, false, misleading, and manipulative content into Ukraine's cyberspace. In this regard, the authors highlighted the imperfection of Ukrainian legislation, which fails to regulate tools for countering disinformation and does not provide for liability for the dissemination of false information. It is substantiated

* **Oleksandr Karpenko** — Doctor of Science in Public Administration, Full Professor, Chairman, the Department of National Economy and Public Administration, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine), ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9301-7973, dr.karpenko@kneu.edu.ua

** **Yana Tsymbalenko** — PhD in Public Administration, Associate Professor, Doctoral student at the Department of National Economy and Public Administration, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine), ORCID: https://orcid.org/ 0000-0003-0442-7549, email: uprav@kpi.ua

*** **Nataliia Savchenko** — Doctor of Science in Public Administration, Senior Research Scientist, National Agency of Ukraine on Civil Service (Kyiv, Ukraine), ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4585-1787, chorna_n@ukr.net